Nazwa przedmiotu Граматика взаємодії в українській та інших словʼянських мовах

Prowadzący Prof. dr hab. Liudmyla Popovych

Język wykładowy ukraiński

Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się
zaliczenie na ocenę

Forma prowadzenia i godziny zajęć
konwersatorium: 30

Cele kształcenia dla przedmiotu
Kształtowanie całościowego wyobrażenia budowy systemu gramatycznego języka ukraińskiego w porównaniu z systemami gramatycznymi innych współczesnych języków słowiańskich. Zapoznanie studentów z metodologią porównawczych badań językoznawczych na przykładzie analizy różnych kategorii gramatycznych w językach słowiańskich. Zdobycie przez studentów wiedzy metodologicznej, umiejętności i doświadczenia w samodzielnym wykonywaniu prac badawczych w dziedzinie badań porównawczych języków słowiańskich.

Efekty uczenia się dla przedmiotu

W zakresie wiedzy

Ma ukształtowane wyobrażenie o systemie gramatycznym języka ukraińskiego w porównaniu z innymi językami słowiańskimi, a także o procesach gramatykalizacji we współczesnym języku ukraińskim.

W zakresie umiejętności

Student potrafi rozpoznawać zjawiska gramatyczne powstałe w wyniku wzajemnego wpływu kategorii gramatycznych we współczesnym języku ukraińskim i w innych językach słowiańskich, umie analizować gramemy, które powstały w wyniku stopniowego nabywania przez leksemy znaczenia gramatycznego.

W zakresie kompetencji społecznych

Student jest gotów do samodzielnego badania zjawisk gramatycznych we współczesnym języku ukraińskim z wykorzystaniem odpowiednich metod analizy lingwistycznej.

Bilans punktów ECTS (średnia liczba godzin potrzebnych na zrealizowanie)

Konwersatorium	30
Przygotowanie do zajęć	10
Przygotowanie informacji do zadanej pracy	10
Przygotowanie pracy zaliczeniowej	40

Studiowanie literatury wskazanej przez prowadzącego zajęcia 10

Treści programowe

1. Badania porównawcze kategorii gramatycznych w językach słowiańskich: przedmiot, struktura, zadania porównawczej lingwistyki słowiańskiej.

2. Zasady wyodrębniania kategorii gramatycznych i leksykalno-gramatycznych w językach słowiańskich. Znaczenie gramatyczne i leksykalne. Wzajemne powiązania między kategoriami gramatycznymi i konceptualnymi w językach słowiańskich na przykładzie kategorii ewidencjalności.

3. Gramatyka i gramatykalizacja.

4. Kategorie poziomu semantyczno-syntaktycznego ─ personalności, przechodniości, aspektu.

5. Spektrum semantyczne słowiańskiego aspektu czasownika. Kategoria rodzajów czynności czasownika w językach słowiańskich.

6. Kategoria czasu i kategoria taksis w interakcji z innymi kategoriami czasownikowymi. Segmentacja gramatyczna wyobrażonej osi czasu w językach słowiańskich.

7. Plusquamperfectum w językach słowiańskich. Analiza porównawcza ukraińskiego i polskiego plusquamperfectum na podstawie aktów z XVI-XVIII wieku.

8. Kategoria posesywności w językach słowiańskich. Związek między innowacją a tradycją w gramatyce na przykładzie rezultatywnej formy biernej w językach słowiańskich.

9. Kategoria stanu czasownika: dwuczłonowa i trójczłonowa konstrukcja bierna w językach słowiańskich.

10. Paradygmat zdania słowiańskiego: podstawowe schematy strukturalne. Składnia głęboka i powierzchowna. Aktanty Tesniere'a i przypadki głębokie Fillmora w gramatyce słowiańskiej.

11. Taksis zdania słowiańskiego.

12. Metody kognitywne gramatyki porównawczej. Kontinuum leksykalno-gramatyczne językowego obrazu świata narodów słowiańskich.

12. Gramatyka normatywna a gramatyki poststrukturalistyczne. Gramatyka asocjacyjna i jej zastosowanie we współczesnej slawistyce.

Metody nauczania

Interaktywne wykłady z prezentacją multimedialną, dyskusje.

Warunki zaliczenia przedmiotu

W trakcie kursu studenci piszą krótką pracę semestralną o objętości do 10 stron, w której stosują jedną z opracowanych metod w opisie wybranego zjawiska gramatycznego we współczesnym języku ukraińskim (w razie potrzeby w porównaniu z innym językiem słowiańskim). Ocena końcowa jest stawiana na podstawie oceny pracy.

Literatura

Поповић, Љ. *Граматика интеракције у словенским језицима*, Београд: Славистичко друштво Србије, 2024. https://slavistickodrustvo.org.rs/izdanja/gramatika%20interakcije_final.pdf

Вихованець, Іван Р., Катерина Г. Городенська. *Теоретична морфологія української мови*. Київ: Університетське видавництво „Пульсари", 2004.

Вихованець, Іван Р., Катерина Г. Городенська, Анатолій П. Загнітко, Світлана О. Соколова. *Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія* (ред. Катерина Г. Городенська). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.

Таксис в славянских языках Типологический анализ. Том I, II. Отв. Ред. В. С. Храковский, А. Барентсен. Москва: Издательский Дом ЯСК, 2024. 832 с https://iling.spb.ru/publications/4064 https://iling.spb.ru/publications/4065

BYBEE, Joan L., Revere Perkins, William Pagliuca. *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect and Modality in the Languages of the World*. Chicago: University of Chicago Press, 1994.

COMRIE, Bernard. *Aspect: an Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press, 1976.

COMRIE, Bernard. *Tense*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

DAHL, Östen. *Tense and Aspect Systems*. Oxford: Blackwell, 1985.

DICKEY, Stephen M. *Parameters of Slavic Aspect. A Cognitive Approach.* Stanford: CSLI Publications, 2000.